

شهرهفی کج له نێو لینگى کچدايه، يان له عهقلیدا؟ چهند پرسيارنک له بارهى ناموسى (کج) دهه .. بهشى يه کهم ... فینۆس فايهق

باوهرم وانیه کۆمه لگایهک له سهدهى بیسته مدا تهنها له زمانى تێیلا و بهرد و رهجمکردن تێیگات،

بتوانیت له زمانى ژنانهى من تێیگات و داهینه ربیت وهلامیکى شارستانی پرسیارنکم بداته وه سهبارت به مافهکانى ژن، سهبارت به وهى ئایا ژن کائینیکى تهواوه وه کوو پیاو؟ ئایا هه مان ئه و مافانهى ههیه که پیاو ههیه تی؟ ئایا شهرهفی ژن که وتۆته کوپى جوگرافیاى جهستهیه وه؟ ئایا ژن عهقلی ههیه یان نا؟ ئایا ژن به عهقلیه وه ویستراوه یان به شهرهفی نیولینگیه وه؟ ئایا ئه و شهرهفه تهنها بریتیه له و (په رده) یه ی شهوى بووک و زاوایی، زاوا له بهینى ئه بات و، دواتر هه ناسه ی پیاوه تی هه لده کیشیت؟ یان له رهنگى سوورى خویندايه که پى ده لى ئه وه تا تۆ بوویت یه کهم پیاو بو ت هه بوو رهنگى سوورى ئه و خوینه ببینیت، ئیتر مه رج نیه عاشقت بووم، لیشم مه پرسه ئایا ئه لفوپی عه شق ئه زانم، چونکه تۆ خو ت هیشتا چاوت به ئه لف و بیى عه شق نه که وتوو، مه رج ئه وه یه تۆ پیاویت و منیش ئه مانه ته که ی خو م به سه لامه تی که یانده ده ستت، که شهره فمه ... ئا ببوره مه به ستم شهره فی باوکمه، نا نا، مه به ستم شهره فی خیزانه که مه، نا نا مه به ستم شهره فی هه موو کۆمه لگایه، شهره فی عه شرت و پیاوانى سمیل

زل!!! ههروهک له قورئاندا خودا ئه مرمان پیده کات وهاتوو (زن الله یرمکم رن تودوا الامانه یلی رهلها)، ئه وه منیش ئه مانه تی عه شرت و کۆمه لگام گه یاند، که واته من شهره فم... ئیدی کارت به خه یالم نه بی ت، کارت به دل م نه بی ت، کارت به وه نه بی ت که له گه ل ت جوت ده بم بیر له کى ده که مه وه و خۆزگه م ده خواست له جیگه ت بی ت!!! تۆ کارت به و په رده یه بوو به سه لامه تی هاته به رده ستت و به خو ت شهره فی دراندنیت ده سته که وت، کارت به رهنگى سوورى خوینه که ئه یسه لمینیت من شهره ف بووم، و هیه پیاویکی تر جگه له تۆ ده ستى بو نه بر دووم، کارت به هه ست و نه ستم نیه، داخوا له گه ل تۆن یان له لای پیاویکی دی خۆزگه م ده خواست بیه هاوسه رى و هه تا ده مر م دل سو زى بم.. ئه مه قسه ی ئه و کچه بوو که دوا ی ئه وه ی نه شته رگه رى چا کرد نه وه و دروونه وه ی (په رده ی کچینى) کرد، وتى: من ئه و می رده م هه ل نه بژارد، خیزانه که م بو ی هه ل بژاردم، من که سیکی ترم خو وشو بیست و کچینى خو م پیره وا بینى، به لام خیزانه که م نه یان هیشت شوو پیه که م، له بهر ئه وه شى شهره ف له کۆمه لگای ئی مه دا بریتیه له په رده ی کچینى بر دیانم نه شته رگه رى دروونه وه ی په رده که یان بو کردم و دواتر دایانم به شوو، به بی بزانه ئه و پیاوه ی شوو پیده که م داخوا خو شى ده وی م یان نا؟ داخوا من خو شم ده و ی یان نا؟ ئه وان مه به ستیان ئه وه بوو کچیک به کچینى بدن به شوو، گرنگ لای ئه وان عه قل ی من نه بوو وه کوو کچ، گرنگ نه بوو من رۆحم پاکیزه یه یان نا؟ چونکه ئه وان له وه تینا گه ن ژن به راستگویی پیاویکی خو شبو ی، له وه ش تینا گه ن ژن کائینیکى ئازاده و خاوه نی جه سته ی خو یه تی، بو ی هه یه بیه خشی به وه ی به راسته قینه خو شى ده ویت، که به خشی شمان پیمان ده دروونه وه.. ئه م قسه یه م له کچیکى تری ش بیست باسى کچیکى هاو رپی بو ده کردم هه مان نه شته رگه رى کردوو و دواتر شوو کردوو به پیاویکی تر..

پیشه کی:

باوهرم وانیه کۆمه‌لگایه‌ک هه‌شتا درکی به زمانی خۆشه‌ویستی و عیشق نه‌کردبیت بتوانیت وه‌لامی پرسیاره‌کانی عیشق بداته‌وه، چونکه ئه‌و کۆمه‌لگایه زیاتر هه‌زی به ره‌نگی سووری خۆینه، ئیتر ئه‌و خۆینه له نیو لینگێ کچی‌که‌وه یان له که‌له‌سه‌ری دوژمنیکیه‌وه بێت، گرنگ ئه‌وه‌یه هاوکێشه‌ی پیاوه‌تی و ژنیته‌ی له کۆمه‌لگایه‌کی دواکه‌وتوودا راگرێ، گرنگ نیه له‌گه‌ڵ ژنه‌که‌دا عیشق هه‌بیت یان نا، هه‌روه‌ک گرنگ نیه ئه‌و کچه‌ خۆشاله‌ یان نا، ته‌نانه‌ت باشت‌ر وایه‌ خه‌ته‌نه‌ کرابیت نه‌کا خۆشی له‌ جووتبوون ببنیت، چونکه ئه‌و خۆشیه‌ بۆ ژن نه‌کراوه، ره‌گه‌زی ئه‌و خۆشیه‌ نیره‌ و ته‌نها بۆ نیره‌ بیناسیت..

له ژماره (200) ی ئه‌م رۆژنامه‌یه ریکه‌وتی 8 ئایاری 2007 ریبورتاژیکم بلا‌وکرده‌وه سه‌بارت به‌ مه‌سه‌له‌ی هاوسه‌رگیری کچی کورد له‌گه‌ڵ کور له‌ ئاین و ره‌گه‌زی جیا، و ئایا ئه‌وه‌ مافه‌ یان تاوان؟ له‌م ریبورتاژه‌شدا باس له‌ مه‌سه‌له‌یه‌کی گه‌لی هه‌سته‌وه‌ری تر ده‌که‌م که هه‌تا ئیستا زۆرم له‌سه‌ر نه‌خویندۆته‌وه، ئه‌ویش مه‌سه‌له‌ی شه‌ره‌فی ژن و بیروکه‌ی ئه‌وه‌ی (کچینی یان پاکیزه‌یی) کچ پیه‌وه‌ریک بیت بۆ شه‌ره‌فی خیزان و خیل و کۆمه‌لگا، ئایا ته‌نها سه‌لامه‌تی (په‌رده‌ی کچینی) گه‌ره‌نتی سه‌لامه‌تی شه‌ره‌فی کۆمه‌لگا ده‌کات؟ ئایا ئه‌و شه‌ره‌فه‌ له‌کویدا‌یه؟ له‌ به‌شی سه‌ره‌وه‌ی جه‌سته‌ی ژن یان له‌به‌شی خواره‌وه‌ی جه‌سته‌ی، به‌ چه‌ند وشه‌یه‌کی تر ئایا شه‌ره‌فی ژن له‌ عه‌قلیدا‌یه یان نیولینگیدا‌یه؟

ئه‌و ده‌مه‌ی کچ له‌ کۆمه‌لگای ئیمه‌دا ده‌دریت به‌شوو، به‌ کۆمه‌لی داب و نه‌ریت و ویستگه‌ی کۆمه‌لایه‌تیدا تیده‌په‌ریت، به‌ کۆمه‌لی پرۆسه‌ی بێ مانا و نابه‌جی که هه‌ره‌مه‌وه‌ی مه‌سه‌له‌ی ئه‌وه‌ی خیزانی‌ک کچی‌ک ده‌دن به‌شوو، به‌ده‌ر له‌وه‌ی ئایا ئه‌و کچه‌ ئه‌و کورپه‌ی ده‌ویت یان نا؟ ئایا به‌خته‌وه‌ره‌ به‌و شووه‌ یان نا؟ هه‌موو ئه‌وه‌ به‌مانای ئه‌وه‌ی سندوووقیکی شه‌ره‌ف ده‌گوینه‌وه.. هه‌ر له‌و رۆژه‌وه‌ که کچه‌که‌ ده‌ستنیشان ده‌کریت، هه‌تا که دایکی کورپه‌که‌ ده‌چیته‌ بینینی و پاشان داخواری ده‌که‌ن.. بیگومان قسه‌مان له‌سه‌ر (کچه‌ کچ) نه‌ک (بیه‌ژن) واتا (به‌مه‌رجی سه‌رمۆری) به‌واتایه‌کی تر (وه‌ک قوتوی سه‌رمۆر هه‌لنه‌پچر‌درا‌بیت و مۆری شه‌ریکه‌ی پیه‌و بیت که بریتیه‌ له‌ په‌رده‌ی کچینی) جگه‌ له‌وه‌ی (له‌هه‌ندی گوند و ناوچه‌دا مه‌رجیکی تریان هه‌یه‌ ده‌بیت کچه‌که‌ خه‌ته‌نه‌کرا‌وبیت)، ئیدی هه‌تا رۆژی ئالتون هه‌لگرتن و جل و به‌رگ به‌کریدان، جگه‌ له‌ قسه‌کردن له‌سه‌ر ماره‌یی و پیشه‌کی و پاشه‌کی و له‌گه‌ڵ کۆمه‌لی شتی تر که هه‌ره‌مه‌وه‌ی مه‌سه‌له‌ی ئه‌وه‌ی کچ کالایه‌که‌ و خاوه‌نی خۆی نیه، به‌شودانی واتا فرۆشتنی ئه‌چه‌سپینیت، جگه‌ له‌ گه‌لی مه‌راسیمی شه‌رم له‌وانه‌ رۆژی گواستنه‌وه‌ و ئاهه‌نگگیران نابیت باوک و برا ئاماده‌بن، ئه‌گه‌ر ئاماده‌ش بن نابیت پیکه‌ن، نابیت چه‌پله‌ لیده‌ن، نابیت که‌سوکاری کچ هه‌په‌رن و خۆشی ده‌رپن، نابیت بووکی زۆر پیکه‌نی و خۆشی ده‌رپن یان سه‌ماکات، یان شت زۆر بخوات، نابیت و نابیت، ئه‌مانه‌ هه‌موو ئه‌گه‌ر بکری ئه‌وا خه‌لک ده‌لین ئه‌و کچه‌ و که‌سوکاری سوکن و له‌خودایان ویستوووه‌ کچه‌که‌یان بدن به‌شوو نه‌جاتیان بیت و دواتر می‌رده‌که‌ی و ماله‌ خه‌زورانی ریزی لیناگرن..

چه‌ند سه‌یر و سه‌مه‌ریه‌ کۆمه‌لگای ئیمه‌، پیه‌وری به‌شه‌ره‌فی و به‌نامووسی له‌وه‌دایه‌ که‌سوکاری کچ گرزی و مۆنی بنوینن که کچ ده‌دن به‌شوو، ده‌بیت مامه‌له‌ی بازرگانی بکه‌ن که کچه‌که‌یان ده‌دن به‌شوو، هه‌تا ئیستاش له‌ کۆمه‌لگای ئیمه‌دا کچ به‌شدار نیه‌ له‌ پرۆسه‌ی به‌شودانی، ته‌نها له‌ شه‌وی بووک و زاواییدا، ده‌نا ئالتون به‌ ئاره‌زووی مالی باوکیه‌تی، جل و به‌رگ ئه‌وان ده‌لین کامه‌ جوانه‌، مال و که‌ل و په‌لی ناوما‌ل هه‌ر مالی باوکی ده‌بیت برپاری لیده‌ن، پیه‌وری شه‌ره‌ف له‌وه‌دایه‌ ئه‌و کچه‌ بیده‌نگ و سه‌رکزه‌هه‌تا ئه‌روات..

گرنگترین پیاوانه‌ ئه‌وه‌یه کچ خۆشه‌ویستی نه‌کردبیت، به‌ کورپیکی نه‌وتبیت خۆشم ده‌ویت، له‌کاتیکدا له‌ رۆژئاوا ئه‌گه‌ر کچی‌ک هه‌تا هاوسه‌ر بۆخۆی ده‌دۆزیته‌وه‌ نه‌یتوانیبیت کورپیکی خۆشو‌یستبیت یان به‌

کورپیکێ نهوتبیت خۆشم دهوویی، ئهوا دهلین ئه و کچه له لایهنی دهروونییهوه نهخۆشه و دهبیت بچیته لای پزیشکی تایبهتمهندی دهروونی و یارمهتی بدات لایهنی سایکۆلۆژی ئه و کچه شیکاتهوه، تهنا تهنا تهنا لهوانهیه ئه وه کارکردی هه بیت بو ژیا نی پشیهیی که لهوانهیه نه توانیت به خۆشه ویستی و نه مونیانی مامه له له گه ل ده وروبه ریدا بکات، بۆیه هه ولی ته واولی له گه ل ده دن هه تا چاره سه ری ده کهن و له هۆکانی تیده گهن، هه تا ئه و کچکesh چاره سه ر ده کړی که سوکار و باوکودایکی مهراقیانه کچه که یان بو وایه؟..

به لام له کومه لگای ئیمه دا ته واول به پیچه وانه وه یه، کومه لگا که مان شانازی به وه وه ده کات کچه یان ئه گه ر له ته مه نی 40 سالیش شوو بکات، ده بیت هه تا ئه و کاته شه ره فی خۆی پاراستبیت له پری ئه وه ی به کورپیکێ نهوتبیت خۆشم دهوویت، له پری ئه وه ی (په رده) ی کچینی پاراستبیت و نه پرووشابیت، تهنا ته تهکانی توندیش نه دات نه کا ئه و په رده یه بدپیت، نه کا شه ره فی کومه لگا پرووشیت، ئه وه ش ئه وه دووپات ده کاته وه که و له کومه لگای ئیمه دا بوچی نا هیلن کچ هه لبه ز و دابه ز بکات، بوچی نابیت به دلای خۆی یاری بکات و خۆی هه ل دات و سواریاری (شاری یاری) نه بیت نه کا بکه ویت و (په رده) که ی بدپیت، ئیتر وه کوو خواردنی ناوقوتوو بوگهن ده کات و که س نایه ویت، نه کا ئابرووی پیاویانی خیزانه که ی و خیله که ی پرووشیت..

زۆر ده میکه ده مه ویت سه باره ت به م مه سه له یه بنووسم و بیورووژینم، به لام له بهر ئه وه ی زۆر جار هه زم کردوو به هانه یه که هه بیت بو وروژاندنی ئینجا ئه و باسه بکه مه وه، هه رچه نده باوه ریشم وایه مه سه له ی ماف و دا کوکیکردن له مافه کانی ژن پیویستی به بۆنه و به هانه نیه بو ئه وه ی بورووژینریت له کومه لگایه کی دواکه وتوو وه کوو کومه لگای کورده واری.. به لام ئه مجاره به پیویستم زانی چیدی بیده نگ نه بم، چیدی ئه و تابووانه بشکینم که ئه مانخنکینیت و ئه م بابه ته م ئاماده کرد..

که دیمانه که ی باوکی (دوعا) م له لاپه ره (7) ی رۆژنامه ی کوردستان راپورت له ژماره ی (196) ی رۆژی 2 ی ئایاری 2007 بینی بریارم دا ئه م بابه ته ته واول بکه م و بلاوی بکه مه وه... ئه و ده مه ی دیمانه و وینه که ی باوکی (دوعا) م، سه ره تا به زه بییم به دلای باوکی کدا هاته وه کچیکێ نازداری له ده سه تچوو، پاشان به زه بییم به کچیکیشدا هاته وه به و شیوه وه حشیانه یه شه هیدکرا به تاوانی خۆشه ویستی، دواتر نیگه ران بووم به رامبه ر به باوکیک هیچ به زه بییه کی له دلدا نه بوو ئه و ده مه ی کچه یان به رده باران کردبوو، داخوا له کوئ بوو، دوا ی ئه وه ش وا به هیزه وه ده لی: هیچ ئه و روداو هی پیخۆش نه بووه و هه مووی به هو ی برا و ئامۆزاکه یه وه روویدا وه.. مه گه ر (دوعا) کچی نه بوو بچی خۆی بدات به سه ر جه سه ته ی ناسک و نازداریدا و نه هیلیت به رد بارانی بکه ن، یان ده ترسا دوو به ردی به رکه ویت؟ یان بچووبا خۆی بدات به رانه سپیه کانی دا و ده رپیکه ی که به نه زه ره ی "خیله کیی" کومه لگا شه ره فی ئه و پیاوه دلره فه ی هه لگرتبوو و، دایپۆشی هه تا رۆژی پشکنین و دووپاتبوونه وه ی ئه وه ی (دوعا) کچ بووه و پاکیزه بووه و نه هیلی پیاوانی ناپیاو به رد بگرنه ران و ناو لینگی..

چه ند هه ستم به شه رمه زاری کرد ئه و ده مه ی له رۆژنامه ی ئاوینه دا نووسرابوو: پاش پشکنینی پزیشکی ده رکه وتوو (دوعا) کچ بووه.. ئاخه مه گه ر دوعا ئاده میزادیکی سه ره به ست و ئازاد نه بوو و، دواتر خاوه نی ناو لینگی خۆی نه بووه..

بابی (دوعا) له دیمانه یه کی تری تایبه ت به هه ردوو رۆژنامه ی ئاوینه و ژیا نه وه که له سلیمانی به چاپ ده گهن ده لی: ئه و شیوه یه ی کچه که می پی کوژرا هیچ ئاینیکی ئاسمانی قبوولی ناکات. "به لام بیده چیت بوخۆی وه ک باوکیک پی قبوولبوویت، ده نا ئه و ده مه ی به رده کان ده هاویژرا خۆی له کوئ

شاردبووه؟ ئه ئه گهر ئه وهنده به داخوو بو نه چوو له گه ل کچه کهیدا به ردبارانکری، بو ئه وهی بیسه لمینیت کچه کهی تاوانبار نیه ..

ئینجا دواى هه موو ئه وهش ده لێن: پاش پشکنینی پزیشکی ده رکه وتوو (دوعا) کچ بووه .. ئه وهی جیی سه رسوپمان و راچله کانم بوو (دوعا) چوار برای هه یه، گه وره که ماسته ری له ئه ندازیاریدا هه یه، دووهمیان له کۆلیژی ئاداب به شی زمانی ئینگلیزیه، سیهه م له قوناعی سیی کۆمپیوته ره له زانکۆ، چواره میش له کۆلیژی پزیشکیه .. چوار کچیشیان هه یه، (دوعا) هه تا سیی سه ره تایی خویندوو، کچیکی تر له چواری زانستیه، ئیتر باسی دووانه کهی تر نه کراوه .. به هه ر حال وردبوونه وهیه ک له و خیزانه که هه موو بروانامه به رزه کانی به کوره کانی ره وابینیوه، به لام نمونهی کچه کانی (دوعا) بووه ریگه یان داوه ته نها هه تا سیی سه ره تایی بخوینیت، دواتر ریگه شی نادری هاوسه ری خوی هه لبریت، باشه ئه و کورانه چ سوودیکیان له و بروانامانه بینیوه، یان به باوه ری ئه وان ئه ندازیاری باسی له شه ره فی کچ نه کردوو، له کۆلیژی پزیشکی باسی ناکات داخوا شه ره فی ژن که وتۆته کویی جهسته یه وه؟ و له به شی زمانی ئینگلیزی کۆلیژی ئاداب باسی خو شه ویستی نه هاتوو، هه روه ها کۆلیژی زانستی کۆمپیوته ر باس له مافه کانی ژن ناکات ..

به هه رحال هاوکات له گه ل درامای به ردبارانکردنی (دوعا) ی نازداردا چیرۆکی کچیکی تری مازدار ده گیومه وه که هه ر به به هانه ی ناموس باوک و براکه ی ده یکوژن، ئه و ناموسه ی له هیچ ده قیکی یاسایی له ده ستوو و یاساکانی ده ولته ته پیشکه وتوو کاندای باسی نه هاتوو، چونکه ئه وان باوه ریان وایه ناموس و شه ره ف مه سه له یه کی تاکه که سیه و یاسا کاری به سه ری هه وه نیه ..

سالی پار گویا کورپکی نیشته جیی ولاتی ئوسترالیا، مالی باوکی ده نیرنه داخواری کچیک بوی، بیگومان له بهر ئه وهی له ئوسترالیا یه نه له بروانامه ئه پرسن، چونکه له ده رووی کوردستانه، هه روه ها له ناموس نا پرسن چونکه ناموس له لای کچه نه ک کور، بی شه رت و مه رج رازی ده بن و دواى هه موو مه راسیمه کان، کچه به ره و ولاتی ئوردون ده بن بو ئه وهی له ویوه ره وانیه چاره نووسی نادیا ری بکه ن، کچه به فرۆکه ده روات و ده گاته ئوسترالیا، باوک و براش به مه به ستی بازرگانی و هه ندی کاری تاییه ت چه ند شه ویک له عه ممان ده میننه وه، شه وی دواى گه یشتنی کچه که بو لای میردی نه ناسراوی زاوا ته له فون بو باوکی کچه که ده کات، ده لی له عه ممان چاوه ری بن کچه که تا له گه ل فرۆکه بو ده نیرمه وه .. کچه که یان سه رمۆر نه بووه، کچه که یان کچ نه بووه، په رده نه بووه بیدرینیت، دواتر ره نگی سووری خوینی نه بینیوه .. باوکه شیت ده بیت هه تا کچه ده گاته وه فرۆکه خانه، هه ر ئه و رۆژه که ده گاته وه، له گه ل کوره کهیدا، کچه ده به نه شوینیکی دوور و قه راغ شار، و له وئ ئه یکوژن .. به لام خو شبه ختانه ده موده س ده گیرین و تاوانه که یان ده رده که ویت، پاشان بیگومان کابرا ده لی: کچه که مم له سه ر مه سه له ی ناموس کورشتوو !! هه لبه ته ئه و ولاته شی لی بووه هیند ولاتیکی پیشکه وتوونیه، بگه ره له کوردستان گه لی دواکه تووتره، به لام له گه ل ئه وه شدا ده نیرن کچه که بپشکنریت، ده رده که ویت کچه که کچ بووه، جو ری په رده که ی له و جو رانه یه که به شه وی بووک و زاوایی نادریت، ته نها له کاتی مندالبووندا ئه درپیت ..

ئهم بابته دریزه ی هه یه .. به شی دووم باسی ئه و نه شته رگه ری هه کات که کچان له ترسی کومه لگای دواکه وتوویان ده یکه ن بو ردوونه وهی په رده ی کچینیان، بو ئه و باسه ش چه ند نمونه یه کی تیا هاتوو ..

venusfaiq@gmail.com

تیببینی: ئهم به شه له رۆژنامه ی کوردستان راپۆرت له هه ولیر رۆژی 15 می 2007 له ژماره ی 204 بلا بوته وه ..